

**ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ Γ' ΤΑΞΗΣ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ Δ' ΤΑΞΗΣ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ
ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ ΚΑΙ ΕΠΑΛ (ΟΜΑΔΑ Β')**

ΔΕΥΤΕΡΑ, 16 ΜΑΪΟΥ 2016

ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ:

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

ΑΣΚΗΣΗ Α1.

Ενδεικτική απάντηση

Το δοκίμιο του Ε.Π. Παπανούτσου παρουσιάζει το περιεχόμενο της έννοιας «φιλία». Πρόκειται για έναν σπουδαίο δεσμό που υμνείται διαχρονικά και χαίρει της εκτίμησης των ανθρώπων. Από τον Αριστοτέλη ορίζεται ως η αμοιβαία έκφραση θετικών συναισθημάτων προς τον συνάνθρωπο και διακρίνεται σε τρία είδη: τα δύο πρώτα δημιουργούνται με την αναμονή κάποιου, υλικού ή ηθικού, ανταλλάγματος, ενώ το τρίτο, η τέλεια φιλία, αποτελεί την ανιδιοτελή σχέση μεταξύ ανθρώπων που μοιράζονται κοινές αξίες, γι' αυτό και παραμένει αναλλοίωτη. Ο δε φίλος είναι ο άξιος σύμβουλος αλλά και κριτής του ανθρώπου στον δύσκολο αγώνα της ζωής. (94 λέξεις)

Σχόλιο

- 1) Αδυνατώ να σχολιάσω την επιλογή αποσπάσματος της «Πρακτικής Φιλοσοφίας» στις Πανελλαδικές Εξετάσεις του 2016. Μπορώ να θυμηθώ τουλάχιστον δέκα σύγχρονα κείμενα που και τις αναγνωστικές ικανότητες των μαθητών θα αξιολογούσαν καλύτερα και τον γνήσιο προβληματισμό τους θα πυροδοτούσαν. Αδυνατώ επίσης να σχολιάσω τη διασκευή που αδικεί κατάφωρα τον Παπανούτσο, αλλοιώνοντας τη θέση του απέναντι στις Αριστοτελικές θέσεις. Σκέφτομαι όμως (και αυτό ισχύει για το σύνολο του διαγωνίσματος πως τέτοιες επιλογές αδικούν (αν δεν προσβάλουν...) τη δημιουργικότητα μαθητών και καθηγητών. Εκτός και αν αυτός είναι πλέον ο στόχος...
- 2) Η περίληψη που παραθέτω προέκυψε μετά από είκοσι περίπου λεπτά επεξεργασίας στο εξεταστικό κέντρο των ΦΑ. Επέλεξα να μην την αλλάξω, όχι γιατί είναι ιδανική ή δεν παίρνει βελτίωση, αλλά γιατί θα ήθελα οι μαθητές μας να μην αξιολογηθούν με βάση τις δικές μας περιλήψεις που προκύπτουν μετά ώρες επεξεργασίας και διαβουλεύσεων. Θα είναι εξαιρετικά άδικο...

ΑΣΚΗΣΗ Β1.

- α. Λάθος
- β. Σωστό
- γ. Σωστό
- δ. Σωστό
- ε. Λάθος

Σχόλιο

Μάλλον παγιώνονται οι κλειστού τύπου ασκήσεις στη Β1. Καλώς... Καλύτερη επιλογή ερωτήσεων από την περσινή, που δε χρειαζόταν καν να διαβάσει ο μαθητής το κείμενο για να τις απαντήσει. Ωστόσο, ήρθε η ώρα να προστεθεί και δικαιολόγηση των απαντήσεων. Γιατί στην ερώτηση [γ], για παράδειγμα, η οπτική γωνία του αναγνώστη καθορίζει σε μεγάλο βαθμό την τελική απάντηση: αν, λόγω χάρη, θεωρήσουμε πως ο Παπανούτσος χρησιμοποιεί ειρωνικά τη λέξη «αγάπη» (βλ. άσκηση Β4α) για τα δύο πρώτα είδη φιλίας, τότε είναι νόμιμη η ερμηνεία πως τα είδη αυτά δε συγκαταλέγονται τελικά στη φιλία και ότι μόνο το τρίτο είναι «γνήσια» φιλία και άρα δικαιούται τον τίτλο αυτό (φυσικά η ερμηνεία αυτή προκύπτει από τη διασκευή και όχι από το αυθεντικό κείμενο του Παπανούτσου...).

ΑΣΚΗΣΗ Β2. [α]

Ενδεικτική απάντηση (ζητούνται δύο από τους τέσσερις τρόπους ανάπτυξης που αναφέρονται παρακάτω)

- α. Διαίρεση της φιλίας σε τρία είδη.
- β. Αιτιολόγηση του χαρακτηρισμού των δύο ειδών «διά το χρήσιμον» και «δι' ηδονήν».
- γ. Παραδείγματα της «χρησιμότητας» και της «ευχαρίστησης».
- δ. Σύγκριση των δύο ειδών με την παρουσίαση της ομοιότητάς τους.

Σχόλιο

Η άσκηση αυτή (καθώς και αντίστοιχη περσινή) αλλοιώνει στη συνείδηση των μαθητών την έννοια της «ανάπτυξης παραγράφου». Πιστεύω δηλαδή πως η παράγραφος αναπτύσσεται **μόνο με διαίρεση** και όχι συνδυασμό μεθόδων: στη θεματική πρόταση παρουσιάζεται μια σύντομη διαίρεση, στις λεπτομέρειες η ανάλυση των δύο πρώτων ειδών (η αιτιολόγηση και τα παραδείγματα αποτελούν την ανάλυση των ειδών), ενώ στην κατακλείδα παρουσιάζεται το συμπέρασμα. Αν, παρ'

όλα αυτά, δεχτούμε την ύπαρξη και άλλων τρόπων (όπως ρητά δηλώνεται από την εκφώνηση της άσκησης), τότε **δεν μπορεί παρά να είναι ένας από αυτούς και η «σύγκριση - αντίθεση»**, αφού στην τελευταία περίοδο αναφέρεται η ομοιότητα των δύο ειδών που τις αντιθέτει με το τρίτο είδος, που αναλύεται στην επόμενη παράγραφο.

ΑΣΚΗΣΗ Β₂. [β]

Ενδεικτική απάντηση

«Άλλωστε»: προσθήκη

«δηλαδή»: επεξήγηση

«Όταν»: χρόνος - υπόθεση

«λοιπόν»: συμπέρασμα

Σχόλιο

Ουδέν...

ΑΣΚΗΣΗ Β₃. [α]

Ενδεικτική απάντηση

«εγκωμίασαν»: εξύμνησαν, εκθείασαν, επαίνεσαν

«ευχαρίστηση»: τέρψη, ηδονή, απόλαυση, χαρά

«συναναστροφής»: παρέας, συντροφιάς, σχέσης

«ακατάλυτη»: αιώνια, άφθαρτη, ισχυρή

«φθείρεται»: καταστρέφεται, αλλοιώνεται, βλάπτεται

Σχόλιο

Δύσκολο το 5/5 με το 1ο και 4ο συνώνυμο

ΑΣΚΗΣΗ Β₃. [β]

Ενδεικτική απάντηση

«οικεία»: ξένα, άγνωστα

«επιδέξιος»: αδέξιος, άγαρμπος

«ωφέλεια»: βλάβη, ζημιά

«αξία»: αναξιότητα, απαξία

«αυστηρό»: επιεική, ανεκτικό, ελαστικό

Σχόλιο

Ακόμα μια απαιτητική άσκηση με τα δύο τελευταία αντώνυμα να προβληματίζουν τους μαθητές.

ΑΣΚΗΣΗ Β4. [α]

Ενδεικτική απάντηση

«“δια το χρήσιμον”»: αυτούσια μεταφορά λόγου του Αριστοτέλη - ειδικός όρος

«“αγαπά”»: ειρωνεία

«(υλικό ή ηθικό)»: πρόσθεση σχολίου (ή/και επεξήγηση) για το «κέρδος»

Σχόλιο

Ενδιαφέρουσες επιλογές, ειδικά η 2η (αν φυσικά αποδεχτούμε τη μοίρα μας κάθε χρόνο να εξεταζόμαστε στα σημεία στίξης...)

ΑΣΚΗΣΗ Β4. [β]

Ενδεικτική απάντηση

β' ενικό πρόσωπο («έχεις», «αισθάνεσαι», «επιζητείς»): ο δοκιμιογράφος απευθύνεται σε κάθε αναγνώστη ξεχωριστά, για να αναδείξει τον «ένα προς ένα», τον προσωπικό χαρακτήρα της φιλίας.

α' πληθυντικό πρόσωπο («Μπορούμε», «συνδεόμαστε»): καθολικότητα

Σχόλιο

Η άσκηση προσδίδει ... ζωντάνια και αμεσότητα στο διαγώνισμα (χρησιμοποίησα και σημεία στίξης!)

ΑΣΚΗΣΗ Γ1.

Ενδεικτική απάντηση

Προσφώνηση: Αξιότιμοι γονείς και κηδεμόνες, Αγαπητοί καθηγητές, Φίλοι συμμαθητές, κυρίες και κύριοι.

§1 (πρόλογος):

1) Καλωσόρισμα - ευχαριστίες - περίσταση επικοινωνίας (εκδήλωση του σχολείου για τις ανθρώπινες σχέσεις)

- 2) Επιβεβαίωση του Δ1: ενώ οι φυσικές αποστάσεις μεταξύ των ανθρώπων συρρικνώνονται (ανάπτυξη μέσωσων επικοινωνίας και συγκοινωνίας, αστικοποίηση κτλ.) οι ψυχικές διευρύνονται (ανταγωνισμός, μοναξιά, επιφανειακές σχέσεις κτλ.) → και οι φιλικοί δεσμοί διέρχονται κρίση (φιλίες «διά το χρήσιμον» ή «δι' ηδονήν», απρόσωπες κτλ.)
- 3) Σκοπός - Σύνδεση με Ζ1: για να υπάρξει μια γνήσια φιλία στην εποχή της κοινωνικής δικτύωσης, πρέπει να κατανοήσουμε τα διαχρονικά της χαρακτηριστικά.

§2 (Ζ1 - Α): Έχει ανάγκη...

- αγάπη - συντροφικότητα - αφοσίωση
- σεβασμό - εκτίμηση - αποδοχή - κατανόηση

§3 (Ζ1 - Β): Βασίζεται στην...

- αμοιβαιότητα - ισοτιμία
- εμπιστοσύνη - ειλικρίνεια - εχεμύθεια - εντιμότητα
- ανιδιοτέλεια - αλληλεγγύη

§4 (μεταβατική):

- 1) Συμπέρασμα: η φιλία είναι δεσμός σπάνιος και γι' αυτό χαίρει της γενικής εκτίμησης σε κάθε κοινωνία και εποχή.
- 2) Επιβεβαίωση Δ1 (μέσα κοινωνικής δικτύωσης): τεράστια διάδοση του facebook, messenger κτλ. μεταξύ των νέων.
- 3) Σύνδεση με Ζ2: η τεράστια αυτή διάδοση αναπόφευκτα επηρεάζει κάθε πτυχή της ανθρώπινης δράσης, επομένως και τη φιλία.

§5 (Ζ2 - Α): Θετική επίδραση

- νέες γνωριμίες
- υπέρβαση των αποστάσεων

§6 (Ζ2 - Β): Αρνητική επίδραση

- επιφανειακή και απρόσωπη επικοινωνία
- ψευδαίσθηση κοινωνικότητας

§7 (επίλογος):

- 1) Συμπέρασμα: στον καιρό του διαδικτύου η φιλία αποκτά νέα διάσταση, που τρομάζει τους μεγάλους, αλλά ενθουσιάζει τους νέους.

2) Σκοπός: παρ' ότι άλλαξαν τα μέσα επικοινωνίας, τόσο η ανάγκη του ανθρώπου για έναν καλό φίλο, όσο και το περιεχόμενο της γνήσιας φιλίας παραμένει αναλλοίωτο.

Επιφώνηση: Ευχαριστώ για την προσοχή σας

Σχόλιο

Άλλο ένα θέμα παραγωγής λόγου με το επικοινωνιακό πλαίσιο να λειτουργεί ως άλλοθι... Πάντως το α' ζητούμενο είναι εξαιρετικά ενδιαφέρον, καθώς μάλλον θα επιτρέψει στους μαθητές να γράψουν βιωματικά, ενώ όσοι καταπίνουν φροντιστηριακά bullet points θα γράψουν για την αξία της φιλίας. Το β' ζητούμενο θα πρέπει να αξιολογηθεί χωρίς προκατάληψη από τους βαθμολογητές και να γίνει δεκτή κάθε άποψη, η απολύτως θετική ή αρνητική και η «μέση». Ωστόσο, φοβάμαι πως θα οδηγήσει τους μαθητές να αφορίσουν υποκριτικά τα μέσα επικοινωνίας που λατρεύουν να χρησιμοποιούν.

Γενική αποτίμηση

Κλωνοποίησε κάποιος την παλιά τριμελή επιτροπή;